

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Rīgā 2017.gada 20.maijā

Nr.211

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Inārai Mūrniecei

Ļoti cienījamā Mūrnieces kundze!

Saeima 2017.gada 11.maijā pieņēma likumu “Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā” (likumprojekta Nr.606/Lp12) (turpmāk – Likums).

Likumā paredzēts aizliegums pārdot alu, raudzētos dzērienus, starpproduktus un pārējos alkoholiskos dzērienus iepakojuma vienībā, kuras tilpums pārsniedz 0,5 litrus, ja absolūtā spirta daudzums minētajos alkoholiskajos dzērienos pārsniedz 5,8 tilpumprocentus, un iepakojuma vienībā, kuras tilpums pārsniedz 1 litru, ja absolūtā spirta daudzums minētajos alkoholiskajos dzērienos nepārsniedz 5,8 tilpumprocentus (turpmāk – alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojums).

Vienlaikus Likumā noteikts, ka alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu nepiemēro, ja iepakojuma vienība ir izgatavota no stikla, keramikas, koka, metāla vai kompleksā iepakojuma, kas sastāv no polimēra vai lamināta maisa, kas iepakots kartona kastē, kā arī gadījumos, ja alu, raudzētos dzērienus, starpproduktus un pārējos alkoholiskos dzērienus tirgo to ražošanas vietā vai ražotāja struktūrvienībā.

Alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās noteikta 2020.gada 1.septembrī.

I

Likumu izstrādājusi Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija ar mērķi mazināt alkoholisko dzērienu patēriņu un ierobežot to pieejamību. Nosakot alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumus, iecerēts panākt pozitīvu ietekmi uz tautsaimniecības ekonomisko attīstību un sabiedrību kopumā, samazinot zaudējumus, ko plašais alkohola patēriņš rada darbavietās, un ar to saistītās papildus izmaksas veselības aprūpē un sabiedriskās kārtības nodrošināšanā.

Likuma anotācijā norādīts, ka, neraugoties uz veiktajiem dažādajiem pasākumiem nolūkā mazināt alkoholisko dzērienu pieejamību un tā patēriņu, alkoholisko dzērienu patēriņa daudzums Latvijā joprojām ir viens no augstākajiem Eiropā un pasaulē. Alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumi noteikti, vadoties no secinājumiem par alkoholisko dzērienu patēriņu un to lietošanas paradumiem, īpaši uzsverot pārmērīgo alkoholisko dzērienu lietošanu lauku reģionos un alkohola lietošanas paradumus jauniešu vidē (*sk. likumprojekta "Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā" (Nr.606/Lp12) anotāciju*).

II

2017.gada 18.maijā esmu saņēmis divdesmit Saeimas deputātu Romāna Naudiņa, Imanta Parādnieka, Lolitas Čigānes, Jura Viļuma, Raivja Dzintara, Aleksandra Kiršteina, Ineses Laizānes, Ivara Brīvera, Ilmāra Latkovska, Kārļa Krēsliņa, Ritvara Jansona, Alekseja Loskutova, Jāņa Trupovnieka, Artusa Kaimiņa, Janīnas Kursītes-Pakules, Ingunas Rībenas, Eināra Cilinska, Jūlijas Stepaņenko, Edvīna Šņores un Jāņa Dombravas parakstītu Likuma otrreizējas caurlūkošanas lūgumu, kurā lūgts Likumu atgriezt Saeimā, lai noteiktu ātrāku alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laiku, nosakot to 2017.gada 1.septembrī, nevis 2020.gada 1.septembrī, kā to paredz Likums.

Saeimas deputāti norādījuši, ka Likumā alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laiks 2020.gada 1.septembrī noteikts, lobējot alkohola ražošanas nozares pārstāvju intereses. Pēc Saeimas deputātu ieskata, tiek ignorēta kritiskā situācija Latvijā attiecībā uz sabiedrības veselību, kas saistīta ar strauji pieaugošo alkoholisma līmeni, un nelielas, labumu

gūstošas cilvēku grupas vajadzības tiek nostādītas augstāk par visas sabiedrības interesēm. Saeimas deputāti uzskata, ka alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laika atlikšanai īpaši būs nelabvēlīga ietekme uz alkoholisko dzērienu patēriņu jauniešu un bērnu vidū.

III

Alkohola lietošana ir viens no galvenajiem riska faktoriem, kas negatīvi ietekmē sabiedrības veselību. Plašais alkoholisko dzērienu patēriņš Latvijas iedzīvotāju vidū būtiski ietekmē iedzīvotāju darba spējas, produktivitāti un sabiedrības labklājību. Īpaši satraucošs ir plašais alkoholisko dzērienu patēriņš jauniešu vidū (*sk. arī veselības ministres Andas Čakšas vēstuli Nr.01-11.1/575 "Par informācijas sniegšanu" un Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam*).

Uzskatu, ka ir jāmeklē jauni un papildus risinājumi alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanai, lai uzlabotu sabiedrības veselību, mūsu cilvēku dzīves ilgumu un darba spējas. Alkoholisko dzērienu patēriņu var samazināt arī jauni alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumi. Šādiem ierobežojumiem jābūt efektīviem un samērīgiem. Tāpat likumdevēja izvēlētajiem risinājumiem nevajadzētu pasliktināt vides stāvokli un radīt kaitējumu videi.

IV

Atzinīgi novērtēju Likumā ietvertu alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu noteikšanu un virzību uz atteikšanos no alkoholisko dzērienu tirdzniecības lielās tilpuma vienībās plastmasas iepakojumā.

Tomēr vēršu uzmanību, ka Likumā ietvertais alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu regulējums aizvien ir nepilnīgs, jo tas pieļauj alus, raudzēto dzērienu, starpproduktu un pārējo alkoholisko dzērienu pārdošanu plastmasas pudelēs 0,5 litru tilpuma iepakojumā, ja absolūtā spirta daudzums minētajos alkoholiskajos dzērienos pārsniedz 5,8 tilpumprocentus, un 1 litra tilpuma iepakojumā, ja absolūtā spirta daudzums minētajos alkoholiskajos dzērienos nepārsniedz 5,8 tilpumprocentus.

Lai mazinātu alkoholisko dzērienu pieejamību un to patēriņu sabiedrībā, tajā skaitā jauniešu vidū, būtu atbalstāma atteikšanās no plastmasas iepakojumu

izmantošanas alkoholisko dzērienu ražošanā un apritē. Alkoholisko dzērienu tirdzniecības plastmasas iepakojumā aizliegums daudz lielākā mērā samazinātu alkohola pieejamību un patēriņu un uzlabotu kopējo sabiedrības veselību.

Nebūtu vēlams, ka Likuma ieviešanas gaitā ievērojami pieaugtu saražotā plastmasas iepakojuma apjoms. Liela daļa plastmasas izstrādājumu, tajā skaitā alkoholisko dzērienu iepakojumi, nonāk vidē atkritumu veidā, ilgstošā sadalīšanās procesā nodarot videi būtisku kaitējumu. Plastmasas izmantošanas ierobežošana ne tikai alkoholisko dzērienu ražošanā un apritē, bet arī citās tautsaimniecības nozarēs kopumā sekmētu tīrākas un nepiesārņotākas vides saglabāšanu un attīstību nākotnē.

V

Iepazīstoties ar Likuma izstrādes materiāliem, secinu, ka līdz trešajam lasījumam Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija, tāpat kā Saeimas deputāti, kas lūguši Likuma otrreizēju caurlūkošanu, alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumiem piedāvājuši noteikt spēkā stāšanās laiku 2017.gada 1.septembrī.

Tomēr pirms Likuma izskatīšanas trešajā lasījumā Saeimas atbildīgajā komisijā, uzklusot nozares pārstāvju informāciju par iespējamiem zaudējumiem un nepieciešamām investīcijām nozarē, ko varētu radīt jaunie ierobežojumi, spēkā stāšanās laiks noteikts 2020.gada 1.septembrī.

Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā par to diskusijas notikušas komisijas 2016.gada 7.decembra sēdē (*sk. Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas 2016.gada 7.decembra sēdes audioierakstu*). Pieņemot Likumu Saeimas 2017.gada 11.maijā sēdē, ticis izteikts priekšlikums atgriezt likumprojektu atbildīgajā komisijā pirms balsojuma par to trešajā lasījumā, lai šo jautājumu varētu papildus izvērtēt, taču šis priekšlikums neguva Saeimas vairākuma atbalstu (*sk. Saeimas 2017.gada 11.maija sēdes stenogrammu*).

Lai būtu iespējams izsvērti un argumentēti izdiskutēt nepieciešamību atlikt alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laiku uz trīs gadiem, uzskatu, ka ir nepieciešams vēlreiz atgriezties pie šā jautājuma.

VI

Tiesiskās paļāvības princips prasa, lai valsts, mainot normatīvo regulējumu, ievērotu saprātīgu līdzsvaru starp personas paļāvību un tām interesēm, kuru nodrošināšanas labad regulējums tiek mainīts. Tāpēc ir svarīgi samērot divu pretēju interešu - atsevišķu personu tiesiskās paļāvības aizsardzība, no vienas puses, un nepieciešamība konkrēto regulējumu grozīt sabiedrības interesēs, no otras puses - nozīmīgums, lai secinātu, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars (*sk. Satversmes tiesas 2012.gada 6.decembra sprieduma lietā Nr.2012-01-01 14. – 17.punktu*).

Tiesiskās paļāvības principa galvenais uzdevums ir aizsargāt personas tiesības gadījumos, kad normatīvā regulējuma grozījumu rezultātā notiek vai ir iespējama privātpersonu tiesiskā stāvokļa pasliktināšanās. Tāpēc ir vērtējams, vai Likumā noteikto alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laika atlikšana uz trim gadiem ir tiesiskās paļāvības aizsardzības vērtā. Likuma izstrādes gaitā Veselības ministrija bija izteikusi priekšlikumu alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laiku noteikt 2018.gada 1.septembrī. Uzskatu, ka viens gads būtu pietiekams laika periods, lai pienācīgi sagatavotos jaunajam regulējumam un nozares darbību pielāgotu atbilstoši Likumā noteiktajiem alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumiem.

VII

Nemot vērā šajā rakstā minētos apsvērumus, aicinu Saeimu vērtēt iespēju aizliegt alkoholisko dzērienu pārdošanu plastmasas iepakojumā, kā arī vēlreiz vērtēt Likumā noteikto alkoholisko dzērienu tirdzniecības ierobežojumu spēkā stāšanās laiku.

Pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 71.pantu, prasu likuma "Grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā" (likumprojekta Nr.606/Lp12) otrreizēju caurlūkošanu.

Cieņā

Valsts prezidents

Raimonds Vējonis